

Odpověď odevzdal bratrskému Staršímu opět veřejně v rukopise skvostně vázaném a misijní působení ve své říši mu přísně zakázal. Výsledkem byla jen pozornost, kterou Rokytův pokus vzbudil v současné evropské veřejnosti.

[XVII]

K České konfesi

JAKO V POLSKU, tak i v Čechách byli Bratří brzy nuceni znovu promýšlet své postavení vedle církve jim nejbližší. Čeští podobojí zatím již silně pokročili k hlubšímu pochopení reformačního evangelia. Veliká většina utrakvistů přijímala stále větší měrou vliv luterství. Mnoho kněží podobojí studovalo za hranicemi, hlavně na universitách obsazených filipisty. Někteří byli ve Vitemberku ještě žáky Melancthonovými. Toho směru byla i většina profesorů pražské university. Vysoké učení pražské bylo od husitských dob oddáno husitství, a proto se netěšilo důvěře ani podpoře vlády, takže se nemohlo plně rozvinout. Dokonce již nebylo jeho profesorům dovoleno konat bohoslovecké přednášky, ač byli napořád školeni i theologicky. Zato vychovávali učitelský dorost pro městské školy v Čechách a na Moravě, které stály na slušné úrovni a měly značný vliv na vzdělanost i na náboženskou orientaci celé země. Třeba v církvi podobojí zbývalo ještě mnoho nedostatků, třeba v ní bylo vedle kněží usilujících o lepší věci také mnoho nedovzdělaných příživníků a v lidu i mezi panstvem mnoho povrchnosti, kterou kněží svého úřadu dbalí ostře vytýkali, zvyšovala se úroveň české církve proti dřívější době znatelně. Právě volání po lepším řádu v církvi a po věroučné ujasněnosti svědčilo o vzestupu. Jistá část církve, stále však nepatrnější, držela se

ještě staršího, konservativního husitství. Tito staroutrakvisté se jasně lišili od novoutrakvistů, kteří se tou dobou svým vyznáním již uvědoměle stavěli do jedné řady s evangelíky a časem se tak jmenují — i my je smíme již tak nazývat — třeba se z důvodů právních jmenovali nadále podobojí na doklad, že jsou skutečnými dědici pravého husitství.

Obojí, evangeličtí utrakvisté i Bratří, očekávali mnoho od nastoupení Maxmiliána II. [1564—1576] na trůn královský i císařský. Ale jeho dřívější sklon k luterství ustoupil již zájmům vladařským a dynastickým. Otec mu krátce před svou smrtí učinil setrvání v církvi římské podmínkou nástupnictví a Maxmilián se přesvědčil, že by v případě vzdoru nebyl od luterských knížat v říši podporován. K tomu poznal, jak je vázán ohledy na své španělské příbuzné. Na trůně madriidském seděl po Karlu V. Filip II., tehdy nejmočnější panovník v Evropě, cele zaujatý pro římské katolictví, jehož obhajobu učinil programem své zahraniční politiky. Také vnitřní rozpory mezi protestanty oslabily náklonnost mladého, zatím ostatně již předčasně stárnoucího Maxmiliána. A tak naděje, které evangeličtí v nového panovníka kladli, zklamaly. Zůstal pro ně hádankou. Dával ještě občas najevo sympatie k luterství. Úmyslně u nich udržoval dojem, že jim zůstal nakloněn. Přátelil se nadále s luterskými knížaty, zejména se saským kurfiřtem Augustem. V Čechách však pokračoval v politice svého otce a snažil se posilovat staroutrakvisty, aby jejich pomocí, jako to činil již Ferdinand, zdržoval rozvoj pokrokovějšího křídla církve. Trval při reformních plánech pro katolickou církev. Měl zvláštní povolení od papeže, aby mohl přijímat pod obojí. Jesuity nemiloval a s jejich útočností, která ohrožovala pokoj, nesouhlasil. Před smrtí si nedal vnutit svátost umírajících. Ale španělský vyslanec a papežský nuncius jej nutili po celou dobu jeho vlády ku podpoře římské církve a císař jim nemohl odporovat, jak by snad chtěl. Svého syna a nástupce Rudolfa dal na výchovu do Madridu.

Pokud jde o Bratry, nechal v platnosti mandáty Ferdinandovy proti nim. Kroky bratrské šlechty, učiněné hned po smrti Ferdinandově, neměly výsledku, stejně jako nebyla vyslyšena